

'Voorlopig zit ik hier goed'

In het Martien Schaaperhuis op IJburg krijgen zestig ex-dak- en thuislozen een training in wonen. Sommigen willen er niet meer weg. 'Een harde afspraak maken gaat niet.'

TEKST PETRA HUNSCHÉ · FOTOGRAFIE NADJA KIEFT

An de voorkant kleuren de rode bakstenen van het Martien Schaaperhuis mooi in het heldere januari-licht. De zon staat op de achterkant, maar schijnt dwars door het hele gebouw. Grote glazen toegangsdeuren schuiven geruisloos en vanzelf open. Binnen, in de ruime en hoge nieuwbouwhal, drijven de schaapjeswolken van IJburg nog steeds voorbij. Binnen lijkt wel buiten.

Mevrouw Kakumorad woont er nog steeds. Zij is niet de enige vluchteling in het gebouw. Ook Linda uit de 24-uursopvang van Zuidoost woont er nog, evenals Raymond: 'Eigenlijk ben ik een heel normale jongen.' Ze doen alle drie hun verhaal op de website van het Martien Schaaperhuis. De doelgroep ontwierp mee aan dit experimentele 'trainingshuis' met 'woonladder'. Sinds de opening in 2008 verhuisden zeven mensen met begeleiding naar een zelfstandige woning. Niet veel, wel wat.

Zenuwachtig

'Een harde afspraak maken gaat niet, want daar worden onze cliënten zenuwachtig van', waarschuwt zijn woonbegeleider vooraf. Eenmaal op de derde verdieping opent Johan energiek de deur van zijn appartement. Hij springt de drempel over naar buiten en kijkt zijn bezoekers verwachtingsvol aan. De bewoner ziet er met zijn vissershoejde en kekke sportkleding zeer eigentijds uit: een soort oudere jongere. In zijn appartement domineert een grote televisie op de enige tafel in de ruimte. Ervoor een paar pakjes shag, onder de tafel een sixpack Bavaria alcoholvrij.

'Voorlopig zit ik hier goed', zegt Johan. 'Ik heb me eigen nog nooit zó thuis gevoeld, hier heb ik mijn veiligheid gevonden. Nee, een zelfstandige woning wil ik niet, ik ben bang dat het een rommeltje zou worden. Met de papieren vooral.' Johan (44) overleefde zeven jaar straat en was verslaafd aan alcohol voordat hij via een afkickkliniek in het Martien Schaaperhuis terecht kwam. 'Ik sliep in het park zonder slaapzak en ik heb epilepsie. Drie jaar geleden zeiden ze: als je nu niet meegaat laten we je verder aan je lot over. Toen heb ik ja gezegd.'

Parket

Over zijn leven kan hij wel drie boeken schrijven, zegt hij nu lachend. Johan is helemaal clean. Hij zorgt vier dagen in de week voor zijn zieke vriendin die in een verzorgingshuis zit. De begeleiding beschouwt deze mantelzorg als dagbesteding. Op de derde verdieping maakt de ex-dakloze deel uit van een gang met acht bewoners. Veel grote ramen, kleurrijk houtwerk en overal echt parket op de vloeren. Met enige trots showt hij de gemeenschappelijke woonkeuken met balkon: veel staal en houten meubels, modern gemeubileerd en schoon. Op de muur namenschema's in kleur. De groep maakt zelf schoon, iedere dag iemand anders. En op maandagavond doen alle groepen in het gebouw beurtelings de grote schoonmaak.

Het Martien Schaaperhuis heeft zes afdelingen met acht bewoners in een eigen appartement met douche en toilet. Aan de kopse kanten wonen twee mensen met een gedeelde woonkeuken. De bewoners ervan kennen elkaar niet per

se. 'Dat gaat inderdaad niet altijd goed samen, het wordt bekeken, we hebben hier het liefst twee HAT-eenheden', vertelt 'zorgcoördinator' Sabine ter Mors. Zij beschrijft hoe vanaf het begin in 2008 enkele hoogidealistische doelstellingen van de woontraining moesten worden aangepast aan de praktijk.

Satellietwoningen

De 'woonladder', zelfstandiger wonen per verdieping, bleek niet haalbaar. 'Het is gewoon niet handig om mensen steeds te laten verhuizen als ze een stapje verder zijn. Bovendien moet de doorstroom dan gelijke tred houden en dat gebeurt niet', zegt Ter Mors. Ook het maximum aantal woonjaren van drie werd losgelaten. Net als iedereen lopen de bewoners van het Martien Schaaperhuis op tegen de Amsterdamse woningnood. Wel bedienen drie van de zestien woonbegeleiders vijf 'satellietwoningen' van Ymere elders op IJburg. Ook hier wonen ex-dak- en thuislozen.

Uit onderzoek in de daklozenopvang bleek een paar jaar geleden dat de meeste dak- en thuislozen ook met psychische en verslavingsproblemen worstelen. Sindsdien krijgen meer daklozen een zorgindicatie voor beschermd wonen. De bewoners van het nieuwe huis hebben allemaal een pittig 'zorgzwaar-tepakket'. Vandaar dat de doorstroming minder snel gaat dan oorspronkelijk gedacht. En sommige bewoners kunnen of willen nooit meer zelfstandig wonen. 'Om hospitalisatie te voorkomen blijven we de mensen wel prikkelen', aldus Ter Mors. Een serieuze dagbesteding is in het Martien Schaaperhuis verplicht.

Johan

Voor een enkeling betekent dit een paar dagdelen sport, een ander werkt 32 uur bij Pantar.

Schorsing

Sommigen werken in het eigen, professioneel geleide restaurant Steigerstek op de begane grond. Anderen gaan met plezier naar Basic Wheels, een zelfstandige rolstoelbouwer vlak naast het Martien Schaaperhuis, in hetzelfde gebouw. Ook een zorgboerderij in Noord behoort tot de mogelijkheden. Een bewoner die

om twaalf uur de woonkamer op de derde verdieping binnenstapt, heeft duidelijk geen dagbesteding. 'Ha een journalist! Laatst is onze OV-chipkaart zonder opgaaf van redenen ingetrokken.' Hij rookt een sigaret op het balkon. 'Ons is daarover niets gevraagd. Niet bepaald democratisch. Er is ook iemand geschorst nadat een buurtbewoonster klaagde. De leiding wil hierover niet onderhandelen. Ook niet met de bewonerscommissie. Het komt op mij stalinistisch over.'

De projectmanager legt uit: 'Openbaar vervoer moeten ze zelf betalen. Alleen bij echt belangrijke afspraken konden bewoners een OV-chipkaart meekrijgen. Daar werd steeds meer misbruik van gemaakt, vandaar dat we nu wat beter kijken. Mensen die de kaart echt nodig hebben krijgen 'm. En zo'n schorsing gebeurt echt niet voor niets, niet alléén omdat een buurtbewoonster komt klagen. Bovendien zorgen we dan altijd voor vervangende slaapruiimte.'